

MURASZOMBAT ÉS VIDÉKE

Laptulajdonos a Muraszombati Gazdaszövetség

ELŐFIZETESI ÁR:

Évesre 8 kor., fél évesre 4 kor., egyes szám 20 fillér.
Előfizetési és hirdetési pénzek és reklamációk:
BALKÁNYI ERNŐ címére Muraszombat küldendők.

Felolós szerkesztő: **Dr. CZIFRÁK JÁNOS.**
Főmunkatárs: **STERN HUGÓ.**

Kiadó:
A Vendékedői Magyar Közművelődési Egyesület.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Kéziratok, levelek s egyéb szerkesztőségi közlemények a lap szerkesztőségébe küldendők.
Hirdetési díj: 3 hasábos petítor egyszeri hirdetésnél 30 fillér, többszöri hirdetésnél soronként 20 fillér.
Nyitlér sora 50 fillér.

A többtermelés.

Középeurópában — mivel mezőgazdasági terményekben többet fogyaszt mint amennyi termel — okvetlenül meg fog indulni a többtermelés. Hogy nálunk-e avagy a szomszéd országokban, az tisztán attól függ, hogy mennyire vagyunk képtelenek nagy, egységes elhatározásra és ennek nagyvonalú — külön érdektől mentes — megvalósítására. A dolog velejét meglátva szinte könnyebbnek látszik a megvalósítás mint az elhatározás. T. i. nem könnyű mindatt, amit eddig fölülről lefelé néztünk, ezen alulról fölfelé nézni; hogy mindenek az eredete a föld: keresetnek, egészségnek, gazdagodásnak, művelődésnek, jognak és igazságnak. Hogy minden erőfeszítésünket, tehervállalásunkat, célkitűzésünket ebből a legalsó szempontból kell nézni és irányítani: egységesen. gőrbeségek nélkül, nyilegyenesen. Ha erre az elhatározásra képtelenek vagyunk, akár meg se kezdjük: idő és munkapocskölés lesz belőle, illuziókergetés és cél nélküli kapkodás.

Ennek az alulnéző szempontnak egyik meglátása az iskolabirtok. Iskolabirtok (vagy ha úgy tetszik tanítóbirtok) alatt azt a 10—15 hold termőföldet és a hozzávaló felszerelést értem, amely a falusi iskola fenntartásának tulajdonát képezi, s melynek hozadéka a tanító javadalmazásának egy részét tenné, s melynek hivatása volna, hogy azon, a tanító tudományra emelt intenzív gazdálkodást folytasson felnőttek és félig felnőttek okulására és példaadására. Akárhány faluhelyen a tanító évi javadalmazását kevés készpénz és kisebb-nagyobb szántóföld haszonélvezete teszi, melynek megmunkálása, szántása, trágyázása stb. a községet terheli.

Ez tehát nem az, amire én gondolok. Szegény község és szegény tanító így egyeznek meg egymással. Ott sincs meg, ahol gazdagabb község 15—20 holdnál is nagyobb föld haszonélvezetét biztosítja tanítójának, aki legtöbbször — hogy bibelődés ne legyen — e földet bérbe adja. Látszólag nem is kevés az a föld, ami tanítókézen van. Összesen 120 ezer kat. hold, amiből 73 ezer szántóföld. De ennek tulnyomó része a kántori teendők ellátásának dotálására szolgál, tehát nem annyira iskolabirtok, mint inkább egyházi birtok, vagy annak egy válfaja. Hogy ez így lehet, annak bizonyossága, hogy a 120 ezer holdból csak 12 ezer tartozik községi- és csak 4 ezer állami iskolákhoz, a többi pedig felekezetihez. A különböző jellegű iskolák számát is figyelembe véve 1—1 községi iskolára átlag 10 hold, 1—1 felekezeti iskolára átlag 8—9 hold, 1—1 állami iskolára

átlag 1 hold esik. Ebből látnivaló, hogy az iskolabirtok — úgy, ahogy én értelmezem, és még kifejteni fogom — nincs meg, de a meglévő alakulatok megkönnyíthetik annak megteremtését.

Az én eszmenyem a kiscgazda tanító, még pedig hozzáértésre nézve a falu péleca-gazdája, akit általános és mezőgazdasági tudása miatt respektálnak, akit az iskolabirtok gazdagabb és szebb termelése miatt nem irigyelnek, mert — bár ezek őt előbb anyagilag, azután erkölcsileg függetleníti — ugyanezek elérésére, tehát a többet és jobban termelés mesterségére tanítja a falu népét. Anyagilag és erkölcsileg független, elméleti és gyakorlati tudásánál fogva nagy becsületben álló tanító egész más tényezője a kulturának, mint a szűkös kenyéren élő, magát százalékos függőségben érző tanító.

Iskolabirtokon tanító népnevelő nem jöhet a mostanihoz hasonló nyomasztó helyzetbe; bár a fizetése szerény (mint pénznek alig van vásárló ereje), kenyérnek, tejnek, főzeléknek, tojásnak a rettenetes drágasága nem sujhathák, mert a maga és családja szükségletét a birtokból kitermeli s mikor ellenkezőleg a pénzdrága, az élelem olcsó: kicsiny, de biztos fizetése jelenléte nagy vásárló erőt képvisel. Fizetés és földhaszon így kiegyenlítő, egyszemélyező hatással segítik át a tanítócsaládot a gazdasági élet változó konjunkturáin. Miután pedig tisztán rajta áll, hogy mennyi szorgalmat és mennyi tudást visz a munkába, tisztán rajta áll, hogy a földből mekkora értéket tud kitermelni, vagyonnak alapot vetni és vagyonnagyobodást biztosítani.

A falusi tanító állás pedig nem lesz az élelemesség nélkül, iniciatíva nélkül való másodrendű tanítóerők telephelye, hanem olyan állás, melyért a jobb és a legjobbak fognak versenyezni, ami azok szemében, akik a faluban látják a nemzeti erők tartalékát, sok kimerült nemzeti energia regenerálási talaját, nem lehet eléggé nagy jelentőségű, eléggé nagyra értékelhető fordulat. Az iskolabirtok jelentőségének ez a részlete tulajdonképp már pedagógiai jellegű, mely parallel jelentőségű az előbb vázolt szociális jelentőséggel.

A többtermelésre irányított akciónak kétségtelenül egyik legfontosabb része a földműves nép kioktatása az intenzív, a tudományos eredményeket felhasználó gazdálkodásra. Anélkül, hogy a kioktatási munka szükséges arányait, célszerű szervezetét és sokféle formáit, amint azokat a külföld mutatja, csak érinteném is, bizonyos, hogy annak talán leghatásosabb és mégis legolcsóbb szerve az iskolabirtok lehetne.

Összegezve és következtetve: az iskolabirtok, illetőleg annak élvezetében levő tanító van hivatva falun a nagyokat és kicsinyeket, a gazdaságnak állandóan növekvő többhozamára ösztökélni és a többhozam kitermelésére oktatni.

1902-ben alapították meg nálunk az ugynevezett gazdasági ismétlő iskolák szervezetét és tanítási tervét Sok helyütt az általános ismétlő iskoláknak ezt az átalakítását meg is csinálták, míg több helyütt nem csinálták. Az összes falusi elemi iskolák mintegy ötödrészenek van — legalább papíron — ez a betetőzése; látogatásuk gyér és rendetlen. Az állam 100 korona tiszteletdíjat, a legtöbb iskolafentartó (tehát község vagy felekezet) 300—400 koronát fizet arravaló tanítójának e gazdasági irányú ismétlő-iskolák ellátásáért. Ha az iskolafentartó ezt a 300—400 K-át és a felhőnteknek tartandó bemutató előadásokért is kiutalható 100—200 K-t nem készpénzben, hanem földhaszonban adna, úgy ez összegekért bérlelhetne 10—15 hold földet, az iskolabirtok földjét.

Akit ilyen iskolabirtok élvezetébe iktatnak, annak a köteleessége — mindaddig, míg a tanítóintézetekben nem történik gondoskodás a tanítójelöltek teljes elméleti és gyakorlati mezőgazdasági kiképzéséről, előzőleg alapos kiképző tanfolyamokon és több évi intervallumokban továbbképző kurzusokon résztvenni; köteles volna a gazdasági iskola keretében az ifjúságot az intenzív és intelligens gazdálkodás módjaira és feltételeire elméleti és gyakorlati módon ráoktatni; köteles volna vasárnap, demonstráló megbeszélésekben a gazdákat a talajművelés, kerti és gazdasági növények termelésének továbbá az állattartás legjobb módjait felől, a mezőgazdasági iparok, az anyagbeszerzés és termék értékesítés üzleti része felől felvilágosítani, szövetkezeteket iniciálni stb.

Mindezek fejében a tanítónak módjában állana szorgalma és tudása szerint, üzleti szellemének fokához képest évi 2000 koronát vagy még többet is — rablógazdaság nélkül — a birtokból kitermelni, amiben őt nemcsak megakadályozni nem volna szabad, amire elenközölög — a gyermeki munkával való visszaélés kizárása mellett — buzdítani, sőt rásegíteni kellene. Mert az ő sikerei kellenek ahhoz, hogy a községnek is legyenek többtermelési sikerei, az ő vagyoni erősödése kiindulási pontja a falu vagyonosodási lehetőségeinek.

Megjelent a Milliók Könyve 31-ik száma, Mikszáth Kálmán „Az eladó birtok” Ára 30 fillér. Kapható Balkányi Ernő üzletében.

Tisztelettel kérjük, kiknek előfizetése lejárt, annak szives megújítását,

Tartozik

A Muraszombati Takarékpénztár 1917. év február hó 18-án tartandó közgyűlés elé terjesztendő MÉRLEG-SZÁMLÁJA.

Követel

	Vagyon		Tehér	
	Korona	Hiller	Korona	Hiller
Készpénzkészlet	56041	37	Alapköze	1520000
Jelzálogkölesönök	1864851	54	Tartalékalap	317386
Váltak	1408054	65	Külfön tartalékalap	34699
Folyószámla kölesönök fedezet mellett	1234335	56	Nyugdíjalap	66920
Hebhelvét előleg kölesönök	8350	—	Osztalékalap	11514
Értékpapírok	2870585	10	Betétek:	
Tartalékalap értékpapírai	270500	—	Takarékbetétek	5570040
Külfön tartalékalap értékpapírai	28950	—	Hebhelbetek	23115
Nyugdíjalap értékpapírai	53175	—	Biztosítási hebhelvét	26837
Intézet házak	40000	—	Hitelezők	—
Berendezés	1000	—	Hebhelvét kamattartalék	—
Ármeneti zártételek egyenlege	97663	02	Fel nem vett osztalék	—
			Tiszta jövedelem	9291
			Áthozat	17
				192212
				201503
				56
				7939506
				24

Muraszombat, 1916. december hó 31-én.

Az igazgatóság:

Kleinrath József s. k.
célvezető főkönyvelő.

Kovács István s. k.

Pósfay Pongrácz s. k.

Igorgecsó.

előlekvizsgáló.

Kirbisch Ferencz s. k.

penztárnok.

Árvai Henrik s. k.

Bácz János s. k.

Dr. Brandieu Sylvius s. k.

Faludi János s. k.

Dr. Geiger Vilmos s. k.

Harterer Géza s. k.

Ifj. Horváth Pál s. k.

Kolossa István s. k.

Kühár István s. k.

Olajos Sándor s. k.

Szelepecz János s. k.

Turk József s. k.

Dr. Váryi Sándor s. k.

Ezen mérleg-számlát átvizsgáltuk és minden tételben helyesnek találtuk.

Muraszombat, 1917. február hó 8.

A felügyelő-bizottság:

Osterer Károly s. k.

Nemecz János s. k.

Keresztury Kálmán s. k.

FELÜLVIZSGÁLTA:

Katonai József s. k.

a Szombathelyi írád r. t. főkönyvelő helyettese.